Maa- ja metsätalousministeriö

Asiantuntijalausunto
Milja Keskinen, erityisasiantuntija, ruokaosasto
Juha Roppola, neuvotteleva virkamies, luonnonvaraosasto
Talousvaliokunta 19.10.2023 klo 12.15

Asiantuntijalausunto kattaa seuraavat asiat:

Asia: E 32/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset

Asia: E 33/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto koskien kestävän rahoituksen kehystä, joka toimii käytännössä, Komission suositus kestävään talouteen siirtymistä varten annetun rahoituksen helpottamiseksi ja muut tiedonantoon liittyvät asiakirjat

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset

Maa- ja metsätalousministeriön näkökulmasta asetusehdotuksessa ympäristötaksonomiaksi on merkittäviä muutoksia verrattuna siihen kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin, johon liittyviä ennakkovaikuttamislinjauksia käsiteltiin valtioneuvoston selvityksessä (E 132/2021 vp) ja johon liittyen suuri valiokunta antoi lausuntonsa maaliskuussa 2022 (SuVL 3/2022 vp). Komission nyt antama ympäristöä koskeva delegoitu asetus ei, arviointiryhmän raportista poiketen, sisällä arviointikriteerejä maataloudelle, elintarvikkeiden ja juomien valmistukselle, metsätaloudelle eikä kalastukselle. Ministeriön näkökulmasta keskeisimmät raportin ongelmakohdat eivät siis ole siirtyneet delegoituun asetukseen.

Selvitys nostaa esiin, että delegoidun asetuksen valmisteluvaiheessa osassa luonnoksista oli mukana luonnon monimuotoisuutta koskevat toiminnot ja kriteerit maa- ja metsätaloudelle, mutta komission päätyneen lopulta siihen, että toimintojen kriteerit vaativat jatkovalmistelua. Näin ne eivät sisälly käsiteltävään delegoituun asetukseen. Maa-ja metsätalousministeriö pitää ilmeisenä, että kriteerit eivät ole asiantuntijaryhmän jatkovalmistelussa enää tämän komission aikana.

Maa- ja metsätalousministeriön näkökulmasta olennaisimmat asetuksessa ehdotetut kriteerit koskevat uusia rakennuksia kiertotalouden edistämistä koskevassa tavoitteessa. Suomen näkökulmasta on huomionarvioista, etteivät kriteerit mahdollista metsämaalle rakentamista taksonomian mukaan kestävästi. Rajoitus koskisi myös puurakentamista.

Ympäristötaksonomian ennakkovaikuttamislinjauksissa (E 132/2021 vp) todettiin, että teknisten arviointikriteereiden tulisi huomioida erilaiset ympäristöolosuhteet. Siksi maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että valtioneuvoston kannassa on todettu Suomen olevan suureksi osaksi metsämaata. Suomen kaltaisessa maassa kategorinen rajoitus metsämaalle rakentamiselle on hyvin haastava. Maa- ja metsätalousministeriö muistuttaa, että metsänraivaus rakentamistakin varten aiheuttaa hiilidioksidipäästöjä ilmakehään, jotka raportoidaan maankäyttösektorilla (LULUCF-sektori). Vaikka rakentamisen sijoittumisen tietynasteinen ohjaus olisi maankäyttösektorin päästökehityksen kannalta tarkoituksenmukaista, ehdoton kielto ei ota huomioon Suomen kaltaisen metsävaltaisen maan olosuhteita eikä siten ole toteuttamiskelpoinen. Toisaalta esimerkiksi puurakennus on pysyvä hiilivarasto eli puurakentaminen edistää ilmastonmuutoksen hillintää. Kriteerit eivät kuitenkaan tue tarkoituksenmukaisella tavalla Suomen tavoitetta edistää puurakentamista.

Edellä mainitun rakentamista koskevan kriteerin mukaan rakennus ei saa sijaita myöskään EU:n LUCAS-tutkimuksen mukaisella viljelysmaalla, jonka viljavuus ja maanalainen biologinen monimuotoisuus on

kohtalainen tai korkea. Yksiselitteistä tapaa määrittää maanalaisen biologisen monimuotoisuuden tasoa ei kuitenkaan ole. Tiedossamme ei ole, että LUCAS:ssa tai muualla olisi määritelty kynnysarvoja, joilla voitaisiin määritellä maanalaisen biologisen monimuotoisuuden kohtalaiseksi tai korkeaksi.

Vastaavat rajoitukset metsämaalle ja tietyille maatalousmaille rakentamisesta sisältyvät myös voimassa olevaan ilmastonmuutoksen hillintää koskevaan delegoituun asetukseen.

Toinen olennainen metsien käyttöä ja puurakentamista koskeva vaatimus uusien rakennusten toiminnossa liittyy sallittavaan painavien rakennusmateriaalien (heaviest material categories) kierrätettyjen ja neitseellisten raaka-aineiden suhteeseen. Monen eri rakennusmateriaalin osalta 70 prosenttia saisi tulla neitseellisistä raaka-aineista, mutta esimerkiksi biopohjaisille raaka-aineille tämä raja olisi 80 prosenttia. Puurakentamisen osalta rajaa voidaan pitää tiukkana ja Suomen tapauksessa hyvin vaikeana saavuttaa.

Valtioneuvoston selvityksessä on nostettu esiin myös muutamia muita seikkoja esimerkiksi muovipakkausten valmistuksen ja vesivarojen ja merten kestävän käytön luontopohjaisten ratkaisujen yhteydessä, mitkä liittyvät ministeriön toimialaan.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että Suomi valtioneuvoston selvityksen mukaisesti vastustaa delegoitujen asetusten hyväksymistä. EU:n ei tule rajoittaa suomalaisten metsien käyttöä tälläkään tavalla. Koska kategoriset kiellot eivät myöskään ole toimivia ja eri maiden olosuhteet huomioon ottavia keinoja, metsäkadon ehkäisyä tulee rakennettujen alueiden tapauksessa edistää paikallisesti eri ohjauskeinojen yhdistelmien kokonaisuudella. Lisäksi tulisi ottaa huomioon, että taksonomian kriteerit voivat myös heijastua muuhun lainsäädäntöön epätoivottavalla tavalla ja vaikuttaa näin metsien tai maatalousmaan käyttöön.

Asia: E 33/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto koskien kestävän rahoituksen kehystä, joka toimii käytännössä, Komission suositus kestävään talouteen siirtymistä varten annetun rahoituksen helpottamiseksi ja muut tiedonantoon liittyvät asiakirjat

Maa- ja metsätalousministeriö yhtyy valtionneuvoston kantaan. Maa- ja metsätalousministeriö suhtautuu valtioneuvoston selvityksen mukaisesti myönteisesti EU:n kestävän rahoituksen kehyksen tavoitteisiin edistää yksityisten pääomavirtojen ohjausta tukemaan kestävää taloutta. Maa- ja metsätalousministeriö pitää niin ikään perusteltuna, että kestävän rahoituksen kehyksen on oltava mahdollisimman yksiselitteinen ja toimiva, jotta se on tehokas edistämään sille asetettuja tavoitteita.

Maa- ja metsätalousministeriö tukee valtioneuvoston näkemystä, jonka mukaan uusista kestävän rahoituksen toimista ja välineistä tulisi tehdä kattavat vaikutusarviot, joiden perusteella pystyttäisiin tarkastelemaan toimien ja välineiden tarkoituksenmukaisuutta. Kannan mukaan Suomi pyrkii vaikuttamaan, että taksonomian taloudelliset toiminnot muodostaisivat mahdollisimman kattavan kokonaisuuden, jotta entistä useammalla sektorilla ja taloudellisella toimijalla olisi mahdollisuus pyrkiä taksonomian mukaisuuteen. Maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin huomauttaa, että kanta konkreettisiin esityksiin tulisi muodostaa aina erikseen.